

Κειμενικό παλίμψηστο διακόσμου & διαδραστική αφήγηση στη Δημόσια Σφαίρα

Δήμητρα Α. Μερμύγκη

Υποψήφια Διδάκτορας Φιλοσοφίας (Αισθητικής)
Ε.Μ.Π. (ΑΚΕΔ, ΣΕΜΦΕ), Αθήνα, Ελλάδα.

E-mail: archdmer@yahoo.com

Abstract:

Ornamentation serve as the canvas for expressing the readmission of ideological and sensory-aesthetic realms in «Public Sphere». The Greek word «diakosmos» stands for ornament; from an etymological standpoint dia-kosmos describes the relationship between different realms (kosmos) and the journey across. Artists and public are interconnected with the up-to-date idea of «flaneur» and participate in this game by their own aesthetic creations in the city-field during an interactive narrative.

Keywords:

Ornamental palimpsest, interactive narrative, public sphere, kosmos.

Περίληψη:

Ο διάκοσμος αποτελεί ένα καμβά έκφρασης της επανεισδοχής των ιδεολογικών και αισθητηριακών - αισθητικών πεδίων στη «Δημόσια Σφαίρα». Η ελληνική λέξη «διάκοσμος» σημαίνει διατεταγμένο στολισμό και από μια ετυμολογική άποψη ο διάκοσμος περιγράφει την σχέση και την περιπλάνηση μεταξύ διαφορετικών πεδίων (κόσμων). Οι καλλιτέχνες και το κοινό διασυνδέονται γύρω από την ενημερωμένη ιδέα του «flaneur» και προτείνουν αυτό το παιχνίδι με τις δικές του αισθητικές δημιουργίες στο πεδίο της πόλης μέσα από τη διαδραστική αφήγηση.

Λέξεις κλειδιά:

Παλίμψηστο διακόσμος, διαδραστική αφήγηση, Δημόσια Σφαίρα, κόσμος.

1. Εισαγωγή

Ο διάκοσμος στην πόλη εκπροσωπεί τις απεριόριστες διαστρωματώσεις καλλιτεχνικών ενεργημάτων ή δυνητικών προθέσεων που ενώνουν δυναμικά την εικαστική και παραστασιακή έκδοχό τους σε μία διαδραστική αφήγηση. Αυτό θα μπορούσε να υποστηριχθεί σε μία έκδοχό της «Δημόσιας Σφαίρας», όρος ο οποίος περιγράφεται από τον J. Habermas (1962:89). Ο διάκοσμος στην πόλη συνδυαλλέγεται

με δύο τρόπους συνακόλουθους του αστικού πολιτισμού στον οποίο ανήκει. Η «πραγματική» πόλη της καθημερινότητας και των διεκδικήσεων με τη «φαντασική» πόλη των αναπαραστάσεων είναι δύο αλληλένδετες όψεις της, (Deborah, 2007:4-7). (Με προκείμενο το διακοσμητικό στοιχείο σε αστικά περιβάλλοντα προτείνεται το concept: Οι δημιουργικές διαδικασίες αναδύονται κάτω από την εννοιολογική τοποθέτηση απέναντι στην παρέμβαση, από την αφηγηματική διάσταση επιλεγμένων μοτίβων (motifs and patterns) και από μία πρωτότυπη κάθε φορά ταξινόμηση εικόνων, λέξεων, πραγμάτων και ιδεών).

2. «Οι λέξεις και τα πράγματα»

Καλλιτέχνες και μη καλλιτέχνες ενδίδουν στο πολιτιστικό φαινόμενο του σύγχρονου πολιτισμού ανακαλύπτοντας τις υπαγορεύσεις του με μοναδικούς τρόπους: Αμφισβητούν και εκθέτουν τον τρόπο που αναγνωρίζονται, ταξινομούνται και παρουσιάζονται τα γεγονότα και τα πράγματα, στον αστικό χώρο. Ο Γάλλος φιλόσοφος Michel Foucault στο βιβλίο του «Les mots et les choses» (*Οι λέξεις και τα πράγματα*) (1966) - μεταξύ άλλων σημαντικών θεμάτων - τονίζει ιδιαίτερα αυτό το θέμα της ταξινόμησης των πολιτιστικών πραγμάτων. Μέσα από το παράδειγμα της κινεζικής εγκυκλοπαίδειας που περιγράφεται από τον J.F.L. Borges ερμηνεύει τη λειτουργία των ανοίκειων οργανωμένων προτύπων κατηγοριοποίησης καθώς και την πολυπλοκότητα σημαινόντων - σημαινόμενων όπως αυτά εμφανίζονται στη γλώσσα, τη γραφή και τις αναπαραστάσεις τους. (Foucault, 1966).

2.1. Το pattern και το καθοδηγητικό μοτίβο

Οι εμπλεκόμενοι με τα patterns, όπως αυτό του γκράφιτι, χρησιμοποιούν εξατομικευμένα ένα συνεχώς εξελισσόμενο στυλ γραφής και τις μοναδικές καλλιτεχνικές αναπαραστάσεις τους για να εκφράσουν το διαφορετικό πλαίσιο ταξινόμησης και κατανόησης. Ένας πρωτότυπος, αναδυόμενος, γραπτός λόγος εμφανίζεται σε συνδυασμό με την εικόνα του κειμένου και την καλλιγραφία. Αυτά, στη συνέχεια, με την κριτική σκέψη σχετικά με τις γραπτές λέξεις και τις επιπτώσεις τους, προβάλλονται στη δημόσια σφαίρα (διαδραστικά περιβάλλοντα). Στο πλαίσιο αυτό, ο κάθε καλλιτέχνης δεν μιμείται μια οπτική εκδοχή της γραφής ως μια oriental συνθήκη συγκρότησης του αστικού περιβάλλοντος και του δημόσιου χώρου του.

Η σχεδόν ιδιοσυγκρασιακή επανάληψη ενός χωρικού leitmotif¹ υπενθυμίζει στον καθένα ξεχωριστά τη δύναμη της υπογραφής και των επιλογών μας, χωρίς κανένα ιδεολογικό έρεισμα. Μας καλεί να επιλέξουμε και να αναδείξουμε τη δική μας υποκειμενικότητα. Οι λέξεις, τα πράγματα και τα νοήματα τους είναι μια υπόθεση παιγνίων, που υπαινίσσονται τις δυνατότητες των ατομικών αφηγήσεων κάτω από την προσωπική σφραγίδα του καθενός.

3. Πόλη και παλίμψηστο.

¹ leitmotif (καθοδηγητικό μοτίβο): μικρό επαναλαμβανόμενο, μουσικό μοτίβο ενσωματωμένο σε μεγάλες μουσικές φόρμες, ή επαναλαμβανόμενο μοτίβο σε λογοτεχνικά και γενικότερα καλλιτεχνικά έργα.

Η κάθε καλλιτεχνική γραφή είναι το μέσο που αποκωδικοποιεί, ταξινομεί και παρουσιάζει τα γεγονότα των συλλογικών αισθήσεων κατά την περιπλάνηση στο πεδίο της πόλης. Πώς όμως αντικατοπτρίζονται τα γεγονότα της πόλης σε αυτό τον δημιουργικό συγχρωτισμό; Εδώ, πιστεύω, ότι είναι πολύ χρήσιμη η άποψη της M. C. Boyer, η οποία υποστηρίζει ότι τους τελευταίους αιώνες αναγνωρίζει συγχρονισμένη μεταβολή της συλλογικής μνήμης και του βιωμένου χώρου και συνολικά του αστικού χώρου με αντίστοιχη σταδιακή χρονική μετάβαση από την πόλη που φαίνεται συνολικά σαν ένα έργο τέχνης, στη πόλη που αλλάζει και αναγνωρίζεται όχι ως στατική εικόνα αλλά ως πανόραμα και τέλος στην σύγχρονη πόλη που περιγράφεται σαν ένα πολυσχιδές θέαμα, (Boyer, 1994:31-40). Αυτά τα στάδια εποπτείας της πόλης διερευνώνται από τη σύγχρονη δημιουργική πρόθεση ως συγκεχυμένα επεισόδια, σε διάφορες ποσοτώσεις και ποιότητες. Κυρίως αποτελούν εκδοχές κάτω από το αισθητικό περιβάλλον ενός διαδραστικού - κειμενικού παλίμψηστου. Η πόλη και τα υποστρώματά της αναγνωρίζονται ως κείμενο επανεγγραφών που υποθετικά προσδιορίζονται από διάφορες θεωρήσεις όπως τα προαναφερθέντα στάδια. Τα προειρημένα θα ήταν ενδιαφέρον να συνδυαστούν με τη θεωρία της υπερβατικής κειμενικότητας του G. Genette, (Genette, 1997). Η θεωρία αυτή δίνει μία άλλη οπτική στις ερμηνείες για την πόλη στον βαθμό που αυτή περιγράφεται από το χωρικό της παλίμψηστο στον χρόνο. Το παλίμψηστο διαμορφώνεται από υποκειμενικά διαφορετικά στοιχεία.

3.1. Διάκοσμος στην πόλη. Η περιπλάνηση, οι κόσμοι και η αφήγηση.

Κάθε τέτοια χειρονομία καλλιτεχνικής γραφής, αποτελεί ένα προσωπικό αποτύπωμα, μια υποκειμενική χαρτογράφηση μικρόκοσμων στο χαώδες παλίμψηστο των πόλεων. Η επανεγγραφή των κόσμων αυτών διαμορφώνεται κάτω από ιδεολογικής και αισθητικής υφής φόρμες. Εκφράζεται μέσα από το εννοιολογικό υπόβαθρο που δυνητικά φέρει η αφηγηματική διάσταση του όρου «διάκοσμος πόλης» (urban ornamental narrative).

Η πόλη συνδέεται με την λέξη «κόσμος» τουλάχιστον στο πλαίσιο της αρχαίας ελληνικής πόλης - κράτους. Ο «κόσμος» αναφέρεται και στην τάξη. (Lalande, 1955:862). Η ελληνικής προέλευσης όρος διά-κοσμος (diakosmos) παραγόμενος από αυτόν (ως λέξη) αφορά στις σχέσεις συγκροτημένων συστημάτων της τάξης αυτής. Αυτές οι σχέσεις συνήθως είναι αισθητικής υφής αφού ο διάκοσμος αφορά και στον στολισμό. (Μερμίκη, 2015:128-133). Ο διάκοσμος (ornament) θα μπορούσε να αποδοθεί νοηματικά από την ελληνική λέξη διά - κοσμος (diakosmos) και να αναγνωριστεί ως σχέση μεταξύ των κόσμων και της περιπλάνησης στους κόσμους αυτούς με αισθητικό - αισθητηριακό έρεισμα. Το δυναμικό σχήμα «Διά-κοσμος - Κόσμος - Τάξη - Περιπλάνηση» περιγράφεται από το παιχνίδι της περιπλάνησης στους κόσμους της γραφής και του τόπου στον οποίο δημιουργός και περιφερόμενος συμφυείς επανεγγράφουν το αφήγημα ενός εξελιγμένου - ίσως digital - πλάνητα επίγονου του νεωτερικού (flâneur) (Benjamin 1996) ή του «καταστασιακού» πλάνητα «dérivé» (όρος ο οποίος περιγράφεται μέσα από κίνημα των

Καταστασιακών του 1960).² Ο πλάνητας άλλωστε δεν είναι μόνο προϊόν της νεωτερικότητας (Benjamin, 1979:79). Ορίζεται από μια γενεαλογία που εκκινεί από την ιδέα της περιήγησης και της ανακάλυψης σε χώρους πραγματικούς ή φανταστικούς με ή χωρίς ενδιαφέρον και σκοπό. Οι γραφές κάθε δημιουργού (καλλιτέχνη ή κοινού) εμποτισμένες από τέτοια περιβάλλοντα περιπλάνησης παρουσιάζονται ως επανεγγραφές ή μορφογενέσεις ιδιότυπων καλλιγραφικών συντακτικών. Το παιχνίδι διακόσμου - αφήγησης περιχαράκνει ιδεολογικά την αδιαφορία ή την κριτική, προβάλλοντας ένα πλήθος ετερόκλιτων τέτοιων κόσμων σε λέξεις. Η εμφάνιση των προαναφερθέντων ετεροτήτων σκιαγραφεί ετεροτοπίες του συνόλου (Foucault, 1984:46-49). Οι αποσχίσεις μεταξύ των λέξεων και των πραγμάτων (σημαινόντων και σημαινόμενων), (Foucault, 1966), συνυπάρχουν. Οι λέξεις αναγνωρίζονται ως πράγματα και διαπλέκονται σε μια επίπλαστη εντύπωση εικόνων (artificial impression). Αναπόφευκτα, οι καλλιγραφικές αυτές γραφές, ανακαλύπτουν διακοσμητικά μοτίβα και ανασυγκροτούν ένα δυναμικό αστικό παλίμψηστο δια - κόσμου: «Ο διάκοσμος ... από εύρημα πολιτιστικών διαστρωματώσεων γίνεται παλίμψηστο κουλτούρας, ήθους, εθίμων, μόδας, γούστου ή στυλ» (Μερμίγκη, 2016). Η εικόνα υποστηρίζεται από ένα διττό μέρος προσχηματικά και αρκούντως σημασιολογικά μέσα από τη διαχείριση λεπτεπίλεπτων γραφιστικών χειρισμών και έτσι αυτό το έργο θα μπορούσε να είναι μία «λεξική καλλιγραφική αφήγηση» (textual ornate narrative).

Η ιδέα της περιήγησης στις αρχαίες καλλιγραφικές καταβολές και ρίζες επανέρχεται διαρκώς στην σύγχρονη δημόσια σφαίρα. Ξεχασμένα πολιτισμικά συγκείμενα επανεγγράφονται συχνά αλλότρια με τη σύγχρονη, ομογενοποιημένη αισθητική. Και αυτό είναι ένα ευχάριστο γεγονός. Τα έργα δεν είναι απλές συζεύξεις ή μετασχηματισμοί γραφής και εικόνας. Με τεχνικούς όρους, δημιουργείται ένα ιδιαίτερο καλλιγραφικό παλίμψηστο από επάλληλα layers διαφορετικών γραφών. Με αυτό τον τρόπο ψηλαφείται η απομόνωσή του σύγχρονου ανθρώπου σε αντιδιαστολή με ευχάριστα αφηγήματα από το πολιτιστικό παρελθόν του. Το έργο εγείρει ερωτήματα που συνοψίζονται στο: Πώς θα αφυπνίσει τον σύγχρονο άνθρωπο;

3.2. Το παιχνίδι, η μυθοπλασία και οι αστικοί μύθοι.

Μία ευχάριστη αφύπνιση είναι το παιχνίδι που πρακτικά περιέχει τακτικές διακοσμητικού χαρακτήρα: η εναλλαγή γεωμετρικών σχηματισμών σε όλες τις κλίμακες, η επιτυχημένη διαφορά κλίμακας μεταξύ θεατή και έργου και η ανάδειξη επαναληπτικών μοτίβων. Κυρίαρχη επιλογή αποτελεί η άρνηση της απώθησης του χρώματος και της αρμονίας. Ο κάθε ιδιότυπος γραφικός χαρακτήρας του κάθε δημιουργικού υποκειμένου σμικρύνεται ή μεγεθύνεται ή στο δημόσιο χώρο (πλατείες ή κτιριακά μέτωπα) ή σε φιλόξενες δικτυακές πλατφόρμες. Συχνά τεράστιοι λαβυρινθώδεις σχηματισμοί κάτω από μια γενική πολεοδομική εποπτεία ελέγχουν τα πλήθη από σωσίες της Αλίκης (αναφορά στο παραμύθι «Η Αλίκη στη χώρα των

² Situationist international on line, <http://www.cddc.vt.edu/sionline/posts/posts.html>

Θαυμάτων») που αναβιώνουν τον προσωπικό τους αστικό μύθο. Για τον πιθανό γνώστη των αρχαίων γραφών παρέχεται η θεωρητική δυνατότητα διαχείρισης των χρονικά καθορισμένων διαδρομών του έργου που αναλογούν με τον χρόνο και τον τρόπο που σχεδιάζεται πρωτογενώς ένα έργο στο δημόσιο χώρο. Την ίδια στιγμή ο σύγχρονος, αδύναμος άνθρωπος, που υπολείπεται ουσιωδών πολιτιστικών καταβολών, αισθητικών και ιστορικών τουλάχιστον, υποβάλλεται που να βρεθεί σε μια χρονική περιδίνηση επανεγγράφοντας τις κινήσεις όπως κάνει ένας ποιοτικός καλλιγράφος. «Σύγχρονε μικρέ άνθρωπε βλέπεις λαβύρινθους; Μπες μέσα. Γνώριζε, ακολούθα, ξαναθυμήσου, γράψε και εσύ τις Γραφές. Στο παιχνίδι αυτό θολώνουν οι εικόνες, μένει η σκέψη και η γνώση. Θα βγεις σύντομα».

3.3. Το παιχνίδι, η μνήμη και οι γενεαλογίες.

Σε μία άλλη εκδοχή το παιχνίδι γίνεται πρωτότυπο σταυρόλεξο καλλιγραφίας και αποκρυπτογραφεί εκλεκτικές συγγένειες ή γενεαλογικές σειρές: Με οικόσημα διακοσμημένα με καλλιγραφικά μονογράμματα και νατουραλιστικά ή γεωμετρικά μοτίβα που πιστοποιούν ιδιοκτησία, ιδιοκτήτη και αίγλη. Θυρεοί, αναπτύσσονται σε αστικά frames όπως είναι τοίχοι, πόρτες ή υπέρθυρα. Το μονόγραμμα παρουσιάζει ένα λεκτικό, επαναλαμβανόμενο μοτίβο· έναν καλλιγραφικό σχηματισμό που αποτελείται από γράμματα, βέλη χωρίς γύψινους ερωτιδείς, (απωλέστηκαν στα υπολείμματα μιας παρελθούσας ανακαίνισης). Η παραμόρφωση των γραμμάτων θυμίζει τα ανάγλυφα σφραγίδων και τα σχέδια υπογραφών που άφηναν το αποτύπωμά τους σε λιωμένο βουλοκέρι συνοδεύοντας φακέλους, επιστολές και έγγραφα. Κάθε «Μεγάλη Αφήγηση» για σημαντικές γενεαλογίες αφήνεται στην ιστορία και μάλλον θα καταγράψει το ελάχιστο δυνατόν. Οι προσωπικές αφηγήσεις διανθίζουν τις βιτρίνες των καταστημάτων ή το διαφημιστικό υλικό, στις ιστοσελίδες σε ένα υπαρξιακό αχανές υπό διαπραγμάτευση: Οι λέξεις σχετικά σαφείς συνυπάρχουν ταξινομημένες σε κατακόρυφες, οριζόντιες, πλάγιες ή ασυνάρτητες ακροστιχίδες. Τα νοήματα είναι συνήθως επιτακτικά, μετέωρα. Ωστόσο η ερμηνεία τους άπτεται της διακριτικής μας ευχέρειας.

4. Η ιδεολογία vs των ιδεολογημάτων εικόνα - θεάμα.

Η εξέλιξη σε θέματα που αφορούν διαφορετικά πληθυσμιακά τμήματα με εξειδικευμένη ή αναθεωρημένη θεματολογία ενδιαφερόντων, θέσεων ή τρόπου και τόπου ζωής, (όπως οικολογία, ουσιαστική επιβίωση, κλπ), αναδύει ένα πολυσχιδές μωσαϊκό περιβαλλόντων, με διαφορετικές εν δυνάμει αυτόνομες ομάδες, ουτοπιστικών αναφορών (Μερμίγκη, 2012:236). Σε αντιδιαστολή, πολλοί multimedia καλλιτέχνες ήδη από το Μάη του '68 εκπροσωπούν δυναμικά μορφές αντίστασης όπως είναι το πολιτικοποιημένο γκράφιτι (*politicized stencil graffiti*). Ο John Fekner είναι μια τέτοια περίπτωση: Εκφραστής του counter-branding είναι γνωστός για την ακτιβιστική δράση του και τις ανατρεπτικές καλλιτεχνικές παρεμβάσεις σε μεγαλουπόλεις των Η.Π.Α και της Ευρώπης καθώς και για την συλλογικότητα που διαπνέει στη συνεργασία του με την ραπ σκηνή και άλλους street

artists.³ Στην περίπτωση αυτή η εικόνα είναι το πρόσχημα. Σημασία έχει το μήνυμα μέσα από stencil γράμματα. Η γραφή, μοναχική και απογυμνωμένη από επουσιώδη, περιττά στολίδια, γράφει την σκληρή πραγματικότητα χωρίς καλοπροαίρετα ή κακοπροαίρετα παιγνίδια προσέγκυσης του κόσμου. Νέες διαλεκτικές αναπτύσσονται στο πολιτικό γκράφιτι (political graffiti) από παλιές και σύγχρονες τάσεις για την οικολογία, την κοινωνική διαστρωμάτωση, τις μεταναστευτικές και προσφυγικές συγκυρίες.

4.1. Αρνητική Διαλεκτική⁴ και διάδραση.

Στο σύνολο της καλλιτεχνικής δημιουργίας, (με την προϋπόθεση ότι δεν δημιουργούνται παράγωγα ή παραφράζονται έργα τρίτων), εξωτερικεύεται ο εσωτερικός ιδεολογικά διαμορφωμένος κόσμος. Η περιπλάνηση δεν αφήνει απ' έξω την κριτική αφού αυτή τη δημιουργήσει: ο χώρος σφραγίζει στο χρόνο τη νεωτερικότητα και μορφές διαλεκτικής κριτικής από τους W. Benjamin, T. Adorno, S. Kracauer, L. Aragon, A. Breton. Οι αντιφάσεις είναι απροκάλυπτες με την επιβολή της εικόνας στην πόλη. Η κοινωνική χειραγώγηση καλλιεργεί την κριτική μας ανικανότητα μπροστά σε μια εικόνα, ως αποτέλεσμα μιας *Αρνητικής Αισθητικής* (Ράπτη, 2001: 667-678). Η απόδραση μέσα από τη διάδραση υποτάσσει την αντίφαση των κακέκτυπων, παθητικών εκδοχών θεάματος (spectacle).

4.2. Ο διάκοσμος στο crescendo της συνεύρεσης.

Η αφήγηση συχνά ανασύρει επιλεκτικά στιλιστικά στοιχεία προγενέστερων, μελλοντικών, φαντασιακών ή φουτουριστικών, άχρονων εποχών και κόσμων. Η νοσταλγία αναδεικνύεται για προϋπάρχουσες καλλιτεχνικές γραφές με μια ρομαντική διάθεση και μία καλλιτεχνική φυσική ευγένεια ακόμα και στις πιο kits εκδοχές της. Η τελειότητα της τεχνικής στους χαρακτήρες των έργων αναδύεται σε κάθε έκφανση της δημιουργίας. Το corpus της καλλιτεχνικής δημιουργίας μετά τον 20^ο αιώνα απαιτεί την συνύπαρξη, έστω και με τους κλασσικούς όρους, των Καλών Τεχνών. Την συνύπαρξη της μουσικής και του χορού όχι μόνο ως σημαντικού τμήματος μιας συνολικότερης καλλιτεχνικής εικόνας αλλά ως θεμελιώδες, αναπόσπαστο και εποπτικό ενέργημα (Περιστέρης, 2016:123). Ο ρυθμός, η αρμονική συσχέτιση, το μέτρο, η κλιμάκωση, ο μοτιβισμός - στοιχεία μουσικής, χορού και διακόσμου - εκλύουν παραλλαγές συνήθως σε ίδια θέματα. Η γραμμική ή επιφανειακή ανάπτυξη των έργων με σταθερό ή αυξανόμενο tempo πυροδοτούν ένα crescendo συνεύρεσης της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Ο αυτοέλεγχος και η ακρίβεια σε συνδυασμό με την έντονη δράση στην εκτέλεση πρωταγωνιστούν μέσα στον κάθε προσωπικό, καλλιγραφικό, χαρακτήρα. Οι κινήσεις του δημιουργού είναι τόσο ελεγχόμενες και ακριβείς ώστε φαίνονται αυθόρμητες και απλές. Όπως του καλλιγράφου. Αυτή είναι η σοφία κάθε τέχνης.

³ www.isupportstreetart.com/nuart-2017-john-fekner/, (20/09/18), [www.isupportstreetart.com/nuart-2017-john-fekner/\(15/09/18\)](http://www.isupportstreetart.com/nuart-2017-john-fekner/(15/09/18)), <https://www.moma.org/artists/7086>, (15/09/18)

⁴ Αναφορά στο ομώνυμο έργο του T. Adorno.

5. Αντί επιλόγου

Η γραφικότητα του «Ceci nest pas une pipe» (Foucault, 1983:15) είναι προφανής και ειρωνική απέναντι στην απολεσθείσα σημειωτική αγνότητά του και την αναγκαστική υπαγωγή του στη σφαίρα του αυτονόητου, και της banal (βαρετής), λατινογενούς αισθητικής. Παρόλο που τέτοιου είδους χειρονομίες αργά ή γρήγορα τείνουν προς απόσυρση και μουσειοποίηση, δημιουργούν μια ανεξάντλητη διασύνδεση της καλλιγραφίας με τα καλλιτεχνικά ενεργήματα αφήνοντας τα παράθυρα της διαλεκτικής ανοικτά. Οι περιπτώσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω οδηγούνται από μια κοινή αίσθηση καλλιτεχνικής αναγκαιότητας, στην έκφραση και τον συμβολισμό. Παραφράζοντας τη ρήση «Nulla dies sine linea», αισιοδοξούμε για την αναγκαιότητα της τέχνης και του υποκειμένου να υποστηρίξει μία οποιαδήποτε τέτοια γραφή, έστω και με ακατανόητο ή πεθαμένο περιεχόμενο, αφού κάποιο νόημα θα αναγεννηθεί.

References

- Adorno T. (2006). *Αρνητική Διαλεκτική*, Μτφρ., επιμ. Λ., Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Benjamin, W. *Das Passagen-Werk*. Gesammelte Schriften, vol. V (1982). Frankfurt / M., (1991). (English edition 1996).
- Benjamin W. (2007). *Charles Baudelaire: Lyric Poet in the Era of High Capitalism*, Paris: Petite Bibliothèque Payot.
- Boyer, C. (1994). *The city of collective memory*. Its historical imagery and architectural entertainments, London - Cambridge.
- Deborah, S., (2007). *Πόλεις και αστικοί πολιτισμοί*, Μτφρ. Ι. Πεντάζου, πρόλ., επιμέλ. Γ. Γιαννιτσιώτης, Αθήνα: Κριτική.
- Debord, G., etc. (1999). *Internationale Situationniste*. Το ξεπέρασμα της τέχνης. Ανθολογία κειμένων της καταστασιακής διεθνούς, Μτφρ. Γ. Ιωαννίδης, Αθήνα: Υψίλον.
- Habermas, J. (1962). *The Structural Transformation of the Public Sphere*, Transl. T. Burger, Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Genette, G. (1997). *Palimpsests-Literature in the Second Degree*, (trans. C. Newman, C. Doubinsky), Lincoln, London.
- Mermigki, D. (a). *Ornament and Pygmalion. The aesthetic - sensorial phenomenon of ornament: semantic transformations*, Aition, vol. 3, 2015, pp.128-133
- (b). *Ornament and Moral in N. Kazantzaki's literary work*, in conference proceedings First National Conference Aesthetics and Moral: Technological Educational Institute of Athens, Technopolis Athens, (12/06 / - 14/06/2015).
- Mermigki, D., e.t.c. (2012). *On mnemonic alterity of museum space*. Research in Architecture 2 Design - Space - Culture NTUA, School of Architecture. Collective volume. Athens: Alexandria, p. 236 - 239.
- Peristeris, F. *Theodor Adorno - A complete philosophical triptych - Aesthetic through the art of sounds*. Athens: Aition, quarterly magazine, issue 4, 2016.
- Ράπτη, Γ. (2001), *Αρνητική Αισθητική – προς μια νέα ορθολογικότητα*, Τ. 41B/2001 -2002, Αθήνα: Χρονικά Αισθητικής, σελ. 667-678.

- Foucault, M. (1966). *Les mots et les choses*, Une archéologie des sciences humaines, Paris introduction.
- (1983). *This is Not a Pipe* (ed. and trans. J. Harkness), Los Angeles and London Berkeley.
 - (1984), *Des Espaces Autres*, *Heterotopias*. Architecture, Movement, Continuité, 5, pp.46-49.
www.isupportstreetart.com/nuart-2017-john-fekner/, (20/09/18)
www.isupportstreetart.com/nuart-2017-john-fekner/, (15/09/18)
<https://www.moma.org/artists/7086>, (15/09/18)

Δήμητρα Μερμύγκη

Αρχιτέκτονας '98, μεταπτυχιακός τίτλος στην Αρχιτεκτονική ΕΜΠ (Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο) Αθήνας. Υποψήφια διδάκτορας στη Φιλοσοφία (Αισθητική) (ΑΚΕΔ, ΣΕΜΦΕ) ΕΜΠ. Μέλος στα εργαστήρια: ΕΜΠ ΑΚΕΔ, ΣΕΜΦΕ και στο Space, Aesthetics, Sustainability, της Σχολής Καλλιτεχνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (πρώην ΤΕΙ Αθήνας). Διδακτική εμπειρία στην Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ και στη Σχολή Καλλιτεχνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Architect, MSc in Interdisciplinary Theories & Design of Space, Arch. '98, (NTUA). Candidate PhD in Philosophy (Aesthetics), (AKED, SEMFE, NTUA), Athens. Member in lab: NTUA (School of Applied Math. & Physical Science, Dep. of Humanities, Social Sciences & Law), Space, Aesthetics, Sustainability, Techn. Educ. Institute of Athens (TEIA), Faculty of Fine Arts & Design Dep. of Interior Arch., Decorative Arts & Design. Teaching experience: NTUA, TEIA. email. archdmer@yahoo.com, blog. architectonas.blogspot.com.